

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Jan Zonder Vreeslaan (Oudenaarde, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2016I226

November-december 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies en programma van maatregelen	7
2.3.1 Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.....	7
2.3.2 Programma van maatregelen: gemotiveerd advies en programma van maatregelen	8
2.3.2.1 <i>Impactbepaling</i>	8
2.3.2.2 <i>Gemotiveerd advies</i>	9
2.3.2.3 <i>Programma van maatregelen</i>	12
A. Afbakening.....	12
B. Onderzoeksvragen.....	12
C. Onderzoeksstrategie, methode en technieken	13
D. Eindcriteria.....	16
E. Uitzonderingsmodaliteiten	16
F. Uitvoeringstermijn	16
G. Kostenraming	16
H. Competenties	17
I. Risicofactoren	17
J. Vondsten	17
Deel 3: Bibliografie.....	18

FIGURENLIJST (2016I226)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (bron: Geopunt).....	5
Figuur 2: Advieszone archeologisch vooronderzoek (bron: Geopunt).....	12
Figuur 3. Reconstructie van het kasteel van Pamele, met aanduiding van de opgravingscampagne van 2005 (rechts bovenaan), 2007 (links onderaan) en het huidig onderzoeksgebied. Methodologie: 1. Kasteelmuur, 2. doorsnede omgrachting en 3. Vlakdekkend onderzoek binnenzijde kasteel (AMEELS 2014, fig. 49).	14

TABELLENLIJST (2016I226)

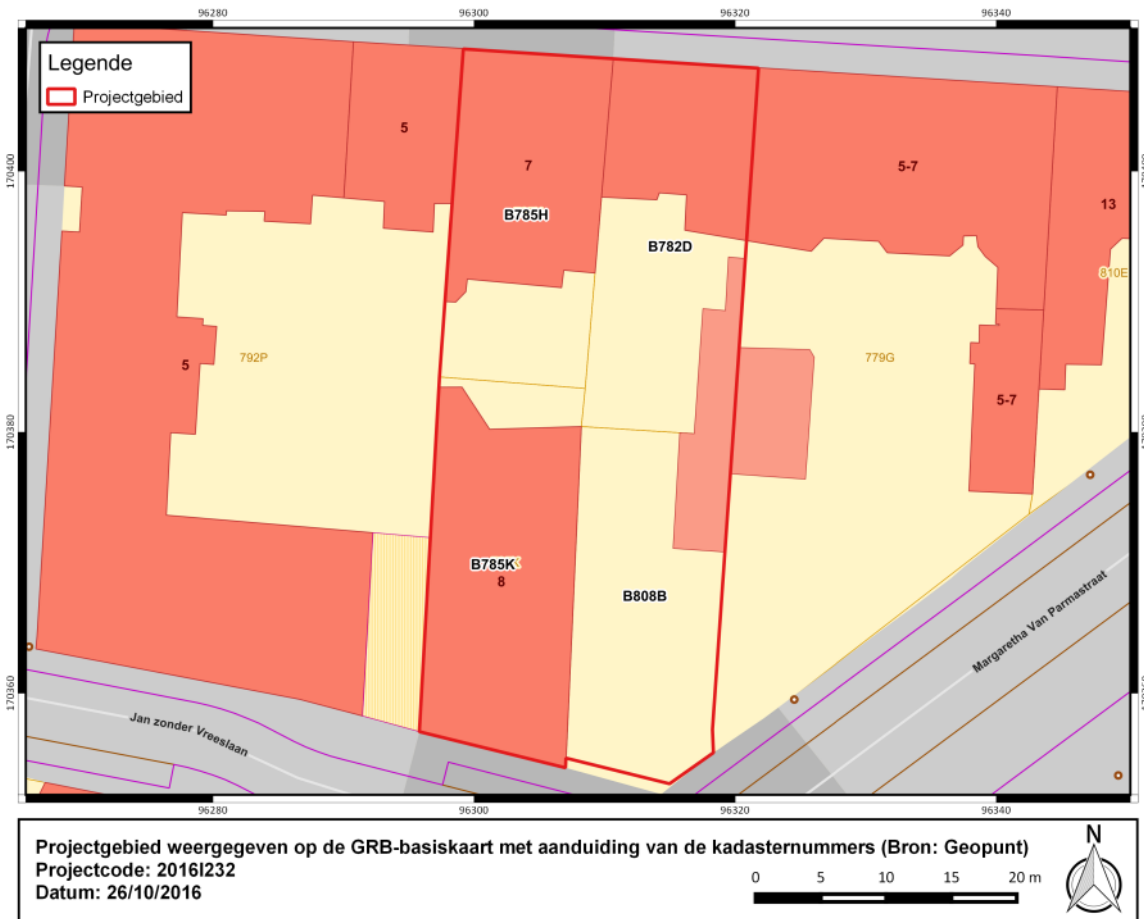
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 4

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Wyckaert NV Ottergemsesteenweg 415 9000 Gent	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Oudenaarde
	Deelgemeente	/
	Postcode	9700
	Adres	Kasteelstraat 7 en 9 – Jan Zonder Vreeslaan 8 en ongekend nr. 9700 Oudenaarde
	Toponiem	Jan Zonder Vreeslaan
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 96265$ $Y_{\min} = 170352$ $X_{\max} = 96350$ $Y_{\max} = 170410$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	1° Afdeling, Sectie B, nr's: 785h, 782d, 785k, 808b Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadastrumnummer (bron: Geopunt).

2.2 Synthese

De opdrachtgever plant het slopen van de bestaande bebouwing met behoud van 2 gevels ten behoeve van het oprichten van een residentie van 17 appartementen met 29 ondergrondse garages, ter hoogte van Kasteelstraat 7 en 9 te Oudenaarde. De werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezig ondergronds erfgoed.

Naar aanleiding van de geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag binnen een vastgestelde archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of een verder archeologisch traject met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of er een (gedeeltelijke vrijgave) mogelijk is.

Het projectgebied ligt in de alluviale vlakte van de Schelde. Het kent een volledig vlak reliëf en ligt op een hoogte van ca. 12,5 m TAW in het Quartair Type 3a. Op de bodemkaart is zichtbaar dat de planlocatie zich situeert op kunstmatige, bebouwde grond.

Historisch-cartografisch onderzoek maakte duidelijk dat een deel van de binnenkoer, kasteelmuur, kasteelgracht en een toren van het Kasteel van Pamele zich tot ca. 1782 situeerde ter hoogte van het onderzoeksgebied. Het Kasteel van Pamele werd vermoedelijk opgericht tussen 1000 en 1030 als uitvalsbasis voor een oostwaartse expansie van Boudewijn IV, graaf van Vlaanderen. De 11de - eeuwse donjon werd in de 13de eeuw vervangen door een kasteel met uitspringende torens. Cartografische

bronnen tonen aan dat het omwalde kasteel een onregelmatige achthoekige vorm had rondom een binnenplaats met op de noord-, west- en oosthoek ronde torens en in de weermuren ertussen kleinere torens. De toegang bestond uit een valbrug met imposant poortgebouw, dat geflankeerd was door ronde torens. Het Kasteel van Pamele werd gesloopt in 1782, waarna de gronden werden verkaveld en opgekocht door particulieren. De Kasteelstraat, alwaar het onderzoeksterrein zich situeert, werd dwars doorheen de versterking opgetrokken.

De Centraal Archeologische Inventaris duidt in de onmiddellijke omgeving van het plangebied verschillende archeologische vindplaatsen aan. Precies ten westen van de locatie werd in 2007 een opgraving uitgevoerd onder leiding van VIOE. Bij dit archeologisch onderzoek werd de zuidwest-torenfundering en afsluitende muur van het kasteel blootgelegd. Daarnaast werden lijnelementen van een deel van de gracht aangetroffen. (CAI: 150730) Een opgraving in 2005, onder leiding van VIOE, ca. 20 meter ten noordoosten van het projectgebied legde de noordoostelijke funderingsopbouw van het kasteel (toren en deel muur) bloot. (CAI: 150725) Ca. 20 meter ten noordwesten werd in 1996 een bakstenen afvalput uit de 19de eeuw opgegraven (CAI: 156568) en ca. 20 meter ten noorden werd in 1996 - bij een controle van werken - natuurstenen muur uit de late middeleeuwen aangetroffen. (CAI: 150733). Ten zuiden van de locatie werden bij een mechanische prospectie uit 2009 muurresten van de vismijn, daterend uit de nieuwste tijd, opgemerkt.

De bureaustudie heeft geen elementen opgeleverd, die verder archeologisch onderzoek overbodig zou maken. Gezien het archeologisch potentieel wordt binnen deze bureaustudie een vlakdekkende opgraving aanbevolen.

2.3 Gemotiveerd advies en programma van maatregelen

2.3.1 Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

In deze sectie volgt een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. Het gemotiveerd advies is gebaseerd op het verslag van resultaten van het bureauonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is. Na dit gemotiveerd advies volgt het concrete programma van maatregelen voor project Oudenaarde-Pamele.

1° de volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek:

Alle nuttige en noodzakelijke onderzoeken werden uitgevoerd.

2° de aanwezigheid van een archeologische site:

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek werd een specifieke archeologische verwachting opgesteld. Ter hoogte van het projectgebied zijn restanten van het Kasteel van Pamele te verwachten, naar analogie van de opgraving in 2007 uitgevoerd door het toenmalige VIOE. M.b.t. dit kasteel zijn concreet restanten van de kasteelmuur, de omgrachting en sporen ter hoogte van de binnenzijde van het kasteel te verwachten. Daarnaast moet rekening gehouden worden met het mogelijk aansnijden van één van de torens van het kasteel alsook sporen die voorafgaan aan de bouw van het kasteel.

3° de waardering van de archeologische site:

De binnen het onderzoeksgebied verwachte resten kunnen in belangrijke mate bijdragen tot het bekomen van verder inzicht in het ontstaan, opbouw en fasering van het kasteel van Pamele, ter aanvulling van het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek¹. Het onderzoek van het huidig projectgebied biedt bijgevolg een duidelijke kennisvermeerdering.

Eventueel aanwezige archeologische resten dienen niet *in situ* bewaard te worden, maar moeten wel geregistreerd worden. Deze registratie kan gebeuren tijdens het vooropgestelde onderzoek, dat beschreven wordt in het hieropvolgende programma van maatregelen.

4° de impactbepaling:

De verwachte archeologische resten ter hoogte van het projectgebied Oudenaarde-Pamele zijn bedreigd door de geplande werken.

5° de bepaling van de maatregelen:

Zie programma van maatregelen.

---

¹ AMEELS 2006, AMEELS 2014.

2.3.2 Programma van maatregelen: gemotiveerd advies en programma van maatregelen

2.3.2.1 Impactbepaling

De oppervlakte van projectgebied Oudenaarde- Jan Zonder Vreeslaan bedraagt 1218m².

Het slopen van bestaande bebouwing met behoud van 2 gevels en het oprichten van een residentie van 17 appartementen met 29 ondergrondse garages.

Slopen van:

- o Woning Kasteelstraat 7 met behoud van de straatgevel
- o Woning Kasteelstraat 9 + achterbouwen waaronder een garage, maar met behoud van de straatgevel
- o Hotel "De Rantere" Jan Zonder Vreeslaan 8
- o Gemetste tuinmuur t.h.v. perceelsgrens ten westen van het hotel wordt afgebroken en vervangen door een nieuwe gemetste tuinmuur

Bouwen van:

- o een residentie van 9 appartementen aan de Jan Zonder Vreeslaan.
- o een residentie van 8 appartementen aan de Kasteelstraat.
- o Een ondergrondse parkeerplaats voor 29 wagens, 1 ruime fietsenberging, 17 bergingen, 2 vuilnisbergingen, 2 tellerlokalen en 2 onderhoudslokalen die beide residenties verbindt met een gemeenschappelijke ingang via een autolift aan de Jan Zonder Vreeslaan.
- o een tuin bovenop de parkeerkelder met een klein bovengronds volume voor de noodtrap uit de garage.
- o Een binnentuin met ruime private terrassen en intensieve groendaken. Een intensieve daktuin is beloopbaar en laat grassen, struiken en moestuin toe.

Leidingen:

- o Zowel aan de Jan Zonder Vreeslaan als Kasteelstraat komen er nutsleidingen onder het voetpad binnen via de kelder.
- o Een RWA- en DWA- afvoerbuïs verlaten het gebouw door de kelderwand aan beide straatzijdes en sluiten aan op de huidige riolering in de straat aanwezig.

Funderingen:

- o Het nieuwe bouwvolume zal gerealiseerd worden op een paalfundering.
- o De vloerplas in de nieuwe kelder bevindt zich op $- 3,45$ m t.o.v. de nieuwe vloerplas van het gelijkvloers in de Kasteelstraat. Onder de gewapende betonplaat (dikte: ± 40 cm) van de kelder bevindt zich nog een onderkoffer van 20 cm. (aanzet onderkoffer zit dus op $\pm - 3.45 + 40 + 20 = \pm - 4.05$ m)
- o We graven dieper uit dan de kelders van de bestaande bebouwing op het terrein.
- o De vloerplas van de bestaande kelder van hotel "De Rantere" in de Jan Zonder Vreeslaan bevindt zich op $\pm - 3,06$ m t.o.v. de nieuwe vloerplas van het gelijkvloers in de Kasteelstraat.

Kelder = ± 1.237 m²

- o Het volledige perceel wordt onderkelderd met een ondergrondse parkeerplaats voor 29 wagens, 1 ruime fietsenberging, 17 bergingen, 2 vuilnisbergingen, 2 tellerlokalen en 2 onderhoudslokalen.
- o Diepte : zie hierboven

Regenwater- en septische putten:

- o Septische put 12.000 L aan Jan Zonder Vreeslaan = 8,25 m²
- o Regenwaterput 25.000 L aan Jan Zonder Vreeslaan = 12,90 m²
- o Bufferput 12.000 L aan Jan Zonder Vreeslaan = 7,06 m²
- o Septische put 8.850 L aan Kasteelstraat = 4,63 m²

- o Regenwaterput 25.000 L aan Kasteelstraat = 12,91m²
- o Diepte : zie hierboven (aanzet onderkoffer : ± – 4,05 m)

Liftkokers:

- o Autolift aan Jan Zonder Vreeslaan = 19,87 m²
- o Liftkoker aan Jan Zonder Vreeslaan = 6,54 m²
- o Liftkoker aan Kasteelstraat = 5,51 m²
- o Diepte : liftput max ± 1,4 m onder nieuwe vloerпас kelder (= – 3,45m). hieronder dan ook nog plaat van 40 cm => 3,45 + 1,4 + 0,40 = 5,25m
- o Diepte : put onder autolift : min ± 0,72 m onder nieuwe vloerпас kelder (= – 3,45 m) . hieronder dan ook nog plaat van 40 cm + onderkoffer van 20 cm => 3,45 + 0,72 + 0,40 + 0,20 = 4,77 m

2.3.2.2 Gemotiveerd advies

Rekening houdende met de criteria uit de Code Goede Praktijk (CGP), hoofdstuk 5.2, werd de noodzaak tot verder vooronderzoek afgewogen:

- Landschappelijk bodemonderzoek:

Cfr. CGP 7.3:

Het landschappelijk bodemonderzoek heeft als doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door een gerichte staalname.

In het geval van het projectgebied biedt dit onderzoek geen meerwaarde.

- Geofysisch onderzoek

Cfr. CGP 7.4:

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten.

Vooreerst dient opgemerkt te worden dat de archeologische verwachting vrij nauwkeurig bepaald kan worden op basis van de historische bronnen enerzijds en op basis van het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek anderzijds. Enerzijds stelt zich de vraag naar de meerwaarde van geofysisch onderzoek in dit dossier. Geofysisch onderzoek zou vooral binnen de vraagstelling naar de bewaringstoestand van de verwachte resten relevante informatie kunnen opleveren.

Na overleg met de specialisten, blijkt echter dat het moeilijk is in te schatten of het terrein na de sloop van de bestaande bebouwing al dan niet 'scanbaar' zal zijn. Er dient ook rekening gehouden te worden met de vermoedelijke aanwezigheid van puinlagen met metaal-, baksteen- en/of betonresten, waardoor diepere muren en grachten 'gemaskeerd' kunnen worden.

Rekening houdende met hierboven geformuleerde argumenten, wordt ervoor geopteerd om geen geofysisch onderzoek uit te voeren.

- Veldkartering

Cfr. CGP 7.5:

Veldkartering heeft tot doel om relevante archeologische indicatoren te zoeken door een visuele inspectie van een terrein.

In het geval van het projectgebied is deze onderzoeksmethode niet van toepassing.

- Verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek

Cfr. CGP 8.4 en 8.5:

Het verkennend archeologisch booronderzoek heeft als doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Het waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel reeds opgespoorde archeologische sites te evalueren door middel van boringen.

In het geval van het projectgebied biedt dit onderzoek geen meerwaarde.

- Proefsleuven en proefputten:

Cfr. CGP. 8.6:

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In het geval van Oudenaarde-Pamele vormt het hoofdargument om deze stap binnen de archeologische procedure over te slaan en onmiddellijk over te gaan tot een vlakdekkende opgraving enerzijds de aard van de geplande ingreep en anderzijds het aanzienlijk archeologisch potentieel van het plangebied.

Vooreerst moet gewezen worden op het feit dat het volledige perceel wordt onderkelderd met een ondergrondse parkeerplaats. De vloerplas in de nieuwe kelder bevindt zich op – 3,45 m t.o.v. de nieuwe vloerplas van het gelijkvloers in de Kasteelstraat. Onder de gewapende betonplaat van de kelder bevindt zich nog een onderkoffer van 20 cm, m.a.w. de onderkant van de geplande werken situeert zich op ca. – 4.05 m). Dit impliceert dat het gehele projectgebied bedreigd is en in-situ bewaring over de gehele oppervlakte niet mogelijk is.

Een tweede argument voor het advies tot een onmiddellijke opgraving, zonder voorafgaande proefsleuven, is het groot archeologisch potentieel. Het huidig projectgebied situeert zich immers naast het perceel, waar het toenmalige VIOE in 2007 reeds archeologisch onderzoek uitvoerde. Op basis van deze resultaten kan de verwachting binnen de grenzen van het huidig projectgebied vrij nauwkeurig bepaald worden. Onderzoek ter hoogte van het plangebied vormt dan ook een relevante aanvulling van het reeds eerder uitgevoerde onderzoek.

Verder dient gewezen te worden op het kosten/baten-element. Wanneer geopteerd zou worden voor een verkennend onderzoek in de vorm van proefputten of -sleuven, is de kans in dit dossier bijzonder groot dat na de afronding van het verkennend onderzoek toch een vlakdekkende opgraving voor het volledige terrein geadviseerd wordt. Binnen de huidige wettelijke procedure dient na de afronding van het verkennend onderzoek een rapportage uitgevoerd te worden, inclusief de opmaak van een archeologische nota. In de tijd waarin dit vooronderzoek (veldwerk en rapportage) wordt uitgevoerd en de daaruitvolgende nota wordt bekrachtigd, kan het terrein reeds integraal opgegraven zijn en kunnen de geplande werken van start gaan.

De aanbeveling werd getoetst aan de 4 criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk artikel 5.3:

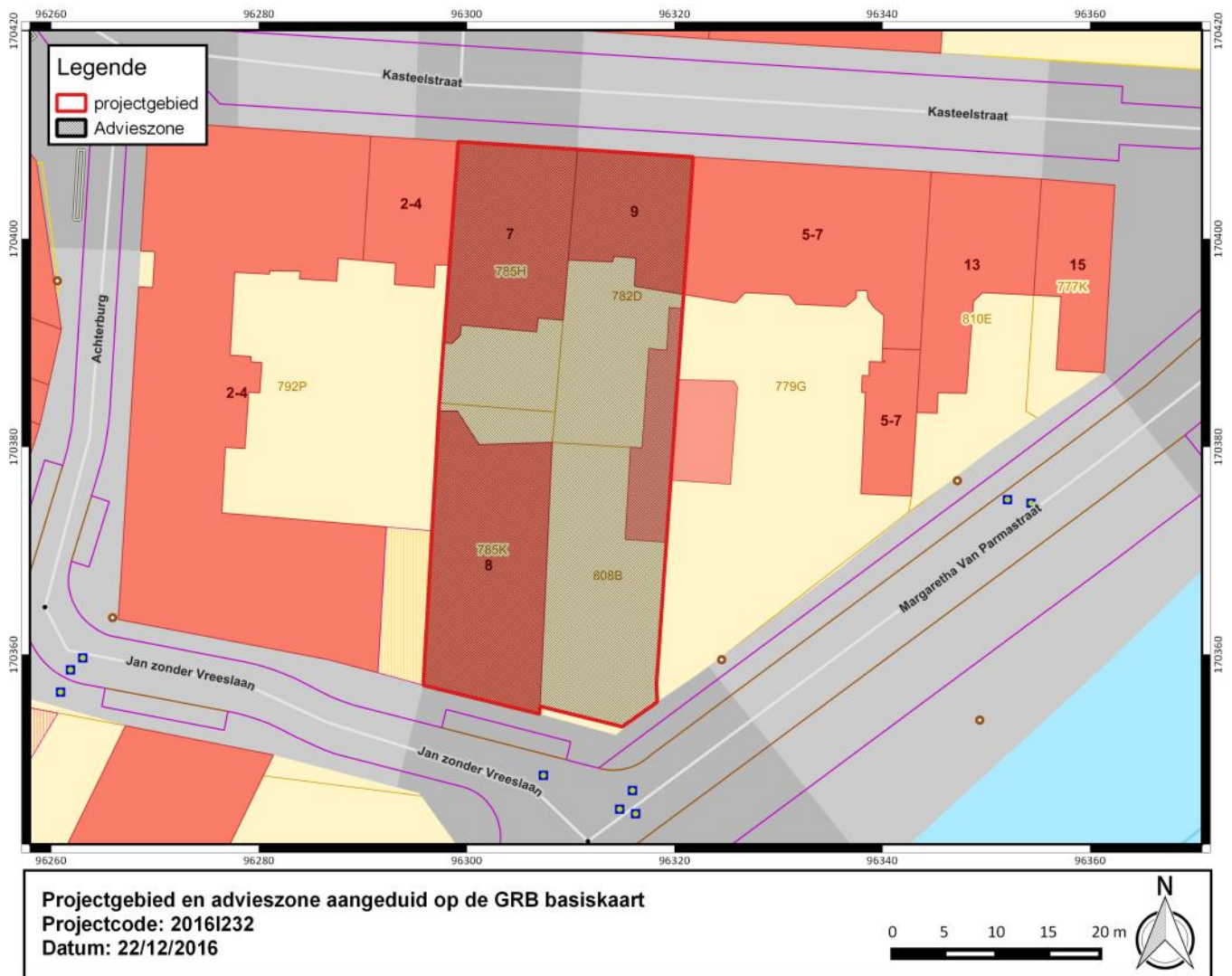
- mogelijk: De uitvoering van de opgraving is mogelijk na de afbraak van de huidige bebouwing tot op het huidig straatniveau en de plaatsing van de secanswand.
- nuttig: Er zijn geen argumenten om aan te nemen dat het terrein dermate verstoord is dat een opgraving niet nuttig zou zijn.
- schadelijk: Gelet op de aard van de werken, is eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd. Een vlakdekkende opgraving is, rekening houdende met het groot archeologisch potentieel van het projectgebied, de enige manier om de mogelijk aanwezige relictten efficiënt te registreren.

- noodzakelijk: Eventueel archeologische relicten zijn door de geplande werken bedreigd. *In situ* bewaring van deze sporen is, gezien de geplande werken, onmogelijk. Omwille van dit gegeven wordt een opgraving noodzakelijk geacht.

2.3.2.3 Programma van maatregelen

A. Afbakening

Het advies heeft betrekking op het volledige projectgebied. De oppervlakte hiervan bedraagt ca. 1218m² (Figuur 2).

Figuur 2: Advieszone archeologisch vooronderzoek (bron: Geopunt)

B. Onderzoeksvragen

Doel van de opgraving is een archeologische registratie en fysiek onderzoek van eventueel waargenomen archeologische relictten. Bij het uitvoeren en uitwerken van de archeologische prospectie moeten minstens volgende vragen beantwoord worden.

Algemeen:

- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?
- Zijn er restanten aanwezig, die kunnen toegeschreven worden aan het kasteel van Pamele?
- Zijn er restanten aanwezig, die dateren uit de fase voor de bouw van het kasteel?
- Wat is de bewaringstoestand van de resten?

- Uit welke periode dateren de resten? Zijn er aanwijzingen voor verschillende bouwcampagnes?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van het kasteel van Pamele?
- Bevestigt het archeologisch onderzoek de verwachting, gecreëerd op basis van het bureauonderzoek?

C. Onderzoeksstrategie, methode en technieken

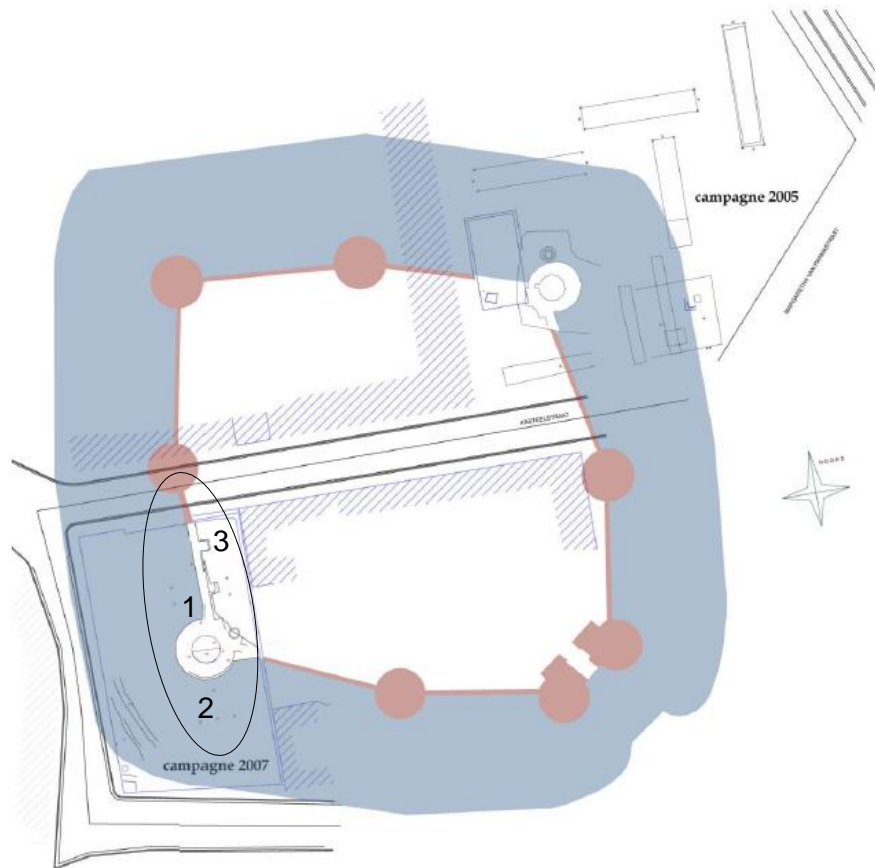
Voor de locatie Oudenaarde-Pamele wordt, omwille van voorgaande argumentatie, een vlakdekkende opgraving als meest geschikte onderzoeksmethode naar voor geschoven. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, zoals opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Het plangebied betreft een site met een complexe verticale stratigrafie.

De opgraving kan pas van start gaan na:

- de sloop van de bestaande bebouwing. Er dient nadrukkelijk beklemtoond te worden dat aan de sloop duidelijke voorwaarden verbonden zijn. Alle muren kunnen zonder archeologische begeleiding gesloopt en verwijderd worden tot op het niveau van het huidig straatniveau. De funderingen onder het straatniveau worden niet verwijderd of op andere manieren gemanipuleerd. Hetzelfde geldt voor eventueel aanwezige kelders, citernes of andere ondergrondse structuren, die nu niet gekend zijn en aan het licht zouden komen bij de afbraak. Verder moet op dergelijke manier te werk worden gegaan dat het vrijgekomen terrein niet of in zeer beperkte mate betreden wordt door zwaar materieel als dumpers en graaf- en breekmachine
- het verwijderen van bestaande beplanting
- de plaatsing van de secanswand

Methodologie:

Figuur 3. Reconstructie van het kasteel van Pamele, met aanduiding van de opgravingscampagne van 2005 (rechts bovenaan), 2007 (links onderaan) en het huidig onderzoeksgebied. Methodologie: 1. Kasteelmuur, 2. doorsnede omgrachting en 3. Vlakdekkend onderzoek binnenzijde kasteel (AMEELS 2014, fig. 49).

- **Kasteelmuur (fig.3-1) :**
In een eerste fase wordt de kasteelmuur gelokaliseerd en (gedeeltelijk) vrijgelegd. De aanzet van deze muur kon reeds bepaald worden tijdens de opgravingscampagne van 2007. De aan- of afwezigheid van stortkokers in het muurwerk is bepalend voor het onderzoek van de omgrachting.
- **Omgrachting (fig. 3-2):**
  - Een volledig vlakdekkend onderzoek van deze zone van de kasteelgracht biedt weinig tot geen meerwaarde. De exacte ligging en opvullingsgeschiedenis van de gracht worden onderzocht d.m.v. 1 dwarsdoorsnede tot op de max. uitgraafdiepte of tot op de natuurlijke bodem, indien mogelijk.
  - Indien in de kasteelmuur een stortkoker vastgesteld wordt, wordt getracht om de onderzoekssleuf haaks op de gracht en ter hoogte van de stortkoker te oriënteren. Indien dit omwille van praktische redenen onmogelijk is of indien meerdere stortkokers vastgesteld worden, wordt ter hoogte van de koker(s) aanvullend onderzoek d.m.v. kijkvensters uitgevoerd. Indien in de kasteelmuur geen stortkokers voorkomen, wordt ervoor geopteerd om de onderzoekssleuf centraal in de zone naast het af te breken hotel 'De Rantere' (Jan Zonder Vreeslaan 8) aan te leggen.
  - De sleuf wordt tot tegen de kasteelmuur aangelegd.
  - Ter hoogte van het bovenste niveau moet de sleuf voldoende breed zijn (minstens 5m) om voldoende informatie te kunnen verzamelen en om de veiligheid ook op het onderste niveau te kunnen garanderen. De onderzoekssleuf wordt trapsgewijs aangelegd. Omwille van veiligheidsredenen kan er voor geopteerd worden om de gracht in verschillende segmenten, zowel horizontaal als verticaal, te documenteren en elk segment na volledige registratie onmiddellijk te dichten. In geval van gefaseerde registratie, dient erover gewaakt te worden dat de segmenten mekaar beperkt overlappen, teneinde hiaten in de registratie te vermijden.
  - Eén van de beide lengteprofielen wordt volledig geregistreerd. De registratie gebeurt conform de Code van Goede Praktijk.
  - In functie van natuurwetenschappelijk onderzoek (zie verder) moeten voldoende stalen genomen worden uit de grachtvulling en uit eventuele stortkokerpakketten. Daarnaast dient voldoende aandacht besteed te worden aan het recupereren van vondstmateriaal in functie van de datering van de gracht.
  - Bij het onderzoek van de grachtvulling dient voldoende aandacht besteed te worden aan metaaldetectie.
  - Gezien de ligging van het projectgebied binnen een gekende waterzieke zone, wordt geadviseerd om voorafgaandelijk lijnbemaling te voorzien, haaks op de stadsgracht.
- **Binnenzijde kasteel (fig. 3-3):**
  - De zone ten noorden van de kasteelmuur, die deel uitmaakt van de binnenzijde van het kasteel, wordt volledig vlakdekkend onderzocht.
  - Het staat de uitvoerder vrij om te bepalen of in één of meerdere onderzoekspuiten gewerkt wordt. Indien in meerdere werkputten gewerkt wordt, dient erover gewaakt te worden dat de putten mekaar minimaal overlappen.
  - Het archeologisch vlak wordt laagsgewijs aangelegd door een kraan met platte kraanbak, onder begeleiding van de veldwerkleider.
  - Er wordt voldoende aandacht besteed aan de registratie van ophogingen en constructieniveaus, te koppelen aan de bouw van het kasteel.
  - Er wordt voldoende aandacht besteed aan de registratie van sporen, uit de fase voor de bouw van het kasteel.

- Tijdens de opgraving dienen voldoende relevante archeologische profielen aangelegd te worden.

Natuurwetenschappelijke staalname:

- Conform de Code van Goede Praktijk, artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. In de opmaak van de raming wordt een stelpost natuurwetenschappelijk onderzoek voorzien, die kan aangesproken worden indien nodig.
- Voor de conservatie en natuurwetenschappelijk onderzoek worden minstens volgende waarderings en analyses aanbevolen.
  - 4 VH pollenwaardering/analyse
  - 4 VH waardering/analyse macroresten
  - 4 C14-datering
  - 2 stuks conservatie kwetsbaar materiaal
- Hiervoor wordt een post van 10% NWO van de totale kostenraming voorzien (zie verder).

D. Eindcriteria

De opgraving wordt als succesvol beschouwd, indien alle waargenomen archeologische sporen op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

E. Uitzonderingsmodaliteiten

De uitvoering van de opgraving gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk, eventueel aangevuld met bijkomende maatregelen indien de sporen en/of vondsten daartoe aanleiding geven. Deze eventuele maatregelen worden bepaald door de erkend archeoloog.

Criteria die gehanteerd zullen worden om te bepalen in welke situaties bepaalde onderzoekshandelingen alsnog niet uitgevoerd moeten worden, zijn hier niet van toepassing.

F. Uitvoeringstermijn

- Terreinwerk: 23 werkdagen, 4 archeologen + aardkundige op afroep (94 mandagen)
- Verwerking: 55 mandagen

G. Kostenraming

€71 990,00 excl. BTW + 10% NWO = €79 189,00excl. BTW

- Kraan: aanleg
- Veldteam: 23 dagen veldwerkleider
23 dagen assistent archeoloog
23 dagen assistent archeoloog
18 dagen assistent archeoloog
7 dagen aardkundige
- Verwerking: 15 dagen veldwerkleider
15 dagen assistent archeoloog
15 dagen assistent archeoloog

- NWO: 10 dagen assistent archeoloog
werkelijke hoeveelheid (10% totaal budget)

In de kostenraming zijn volgende kosten niet inbegrepen:

- de lijnbemaling
- de beveiliging van het projectgebied (herashekkens of andere)
- de werfinrichting (keten, toilet).

H. Competenties

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

- een veldwerkleider (onder auspiciën van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider beschikt over voldoende ervaring in stedelijke contexten in Vlaanderen. Minimaal heeft hij/zij 2 jaar opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.
- één assistent-archeoloog, hij/zij heeft minstens 1 jaar opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.
- één assistent-archeoloog, hij/zij heeft minstens 3 maanden opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet, onder toezicht van de erkende archeoloog.

Voor de begeleiding van de opdracht dient de veldwerkleider zich te laten ondersteunen door één of meerdere specialisten en regiodeskundigen, die hem bijstaan bij de uitvoering van de opgraving indien deze expertise intern niet beschikbaar is. Deze specialist beschikt over een aantoonbare en ruime ervaring met stadskernonderzoek in het algemeen en binnen de stad Oudenaarde in het bijzonder.

Het projectteam wordt bijgestaan door een aardkundige, indien dit relevant geacht wordt door de veldwerkleider. De aardkundige ondersteunt de archeologen o.a. bij de interpretatie van de grachtpakketten.

I. Risicofactoren

Er dient rekening gehouden te worden met de natte bodemomstandigheden.
Uitvoerend personeel die werkzaamheden uitvoeren in de nabije omgeving van een draaiende graafmachine moeten visueel duidelijk herkenbaar zijn zoals gebruikelijk.

J. Vondsten

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het vooronderzoek met ingreep in de bodem conform aan de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Bij de start van de prospectie worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar en het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van de vondsten plaats.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

AMEELS, V. 2006: Het kasteel in de Kasteelstraat in Oudenaarde: een verhaal van zes eeuwen, in: Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed. Een nieuw perspectief voor erfgoedonderzoek, 38.

AMEELS V. 2014, Intern rapport Oudenaarde – Kasteel, Brussel.